

Κύριε, στη θλίψη μου, άκουσε τη φωνή της καρδιάς μου! (Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Ιανουαρίου 6, 2018

«Έν τῷ θλίβεσθαί με, εἰσάκουσόν μου τῶν ὀδυνῶν, Κύριε σοὶ κράζω».

(Από το βιβλίο «ΝΕΑ ΚΛΙΜΑΞ»: Ερμηνεία του πρώτου Αναβαθμού του Α΄ ήχου, Αντίφωνον Α΄)

Ερμηνεία

Όταν οι Ισραηλίτες βρίσκονταν στην πατρίδα τους τα Ιεροσόλυμα και είχαν κάθε ευτυχία και ανάπαυση και απολάμβαναν εκείνον τον ωραιότατο και υπερθαύμαστο ναό του Σολομώντος, τότε, αντί να ευχαριστούν περισσότερο τον Θεό, αυτοί επιδόθηκαν σε καλοπεράσεις και σε ειδωλολατρίες. Εξ αιτίας αυτού, παραχώρησε ο Θεός και σκλαβώθηκαν από τους Βαβυλώνιους και έμειναν σκλάβοι για εβδομήντα χρόνια (1). Έπειτα, όταν αναλογίστηκαν την προηγούμενη άνεση και ευτυχία που είχαν στην πατρίδα τους από τη μια, και τη θλίψη και τη δυστυχία που δοκίμαζαν στη σκλαβιά από την άλλη, παρακάλεσαν με καρδιά συντετριμμένη τον φιλόανθρωπο Κύριο και είπαν τον **119ο ψαλμό του Δαβίδ**, ο οποίος είναι ο πρώτος ψαλμός των Αναβαθμών, δηλαδή, το: «Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου» (Ψαλμ. 119,1). Από εδώ, από τον πρώτο αυτό Αναβαθμό του Δαβίδ, δανείστηκε και ο **ιερός Θεόδωρος ο Στουδίτης**, ο ποιητής των Αναβαθμών, αυτόν τον πρώτο Αναβαθμό της Οκτωήχου. Βέβαια, το «εκέκραξα» και το «εισήκουσέ μου» αναφέρονται σε μελλοντικό χρόνο, διότι η σκλαβιά των Ιουδαίων ήλθε ύστερα από τη γραφή των Ψαλμών. Ο Δαβίδ όμως τα γράφει αυτά, σαν να έγιναν στο παρελθόν. Επειδή οι Προφῆτες έβλεπαν τόσο φανερά τα πράγματα με το νου, ο οποίος φωτιζόταν από το Άγιο Πνεύμα, ώστε προέλεγαν τα μέλλοντα, σαν να ήταν παρελθόντα. Έτσι, είπε και ο χρυσός στη γλώσσα και στην ψυχή **άγιος Ιωάννης**: «Εἶναι συνηθισμένο στους Προφῆτες σε πολλές περιπτώσεις, να προλέγουν τα μέλλοντα ως περασμένα. Διότι, ὅπως δεν μπορεί, αυτά που έχουν ήδη γίνει, να πούμε πως δεν έχουν γίνει, έτσι ούτε και αυτά τα οποία, αν και είναι μελλοντικά, δεν μπορεί να μην γίνουν οπωσδήποτε. Μὲ αυτόν τον τρόπο, μέσα από το πεπερασμένο κύλισμα και μέτρημα του χρόνου, προαναγγέλλουν και καταδεικνύουν το αμετάβλητο αυτών και τη βεβαιότητα ὅτι θα γίνουν» (λόγ. εις το Πάτερ, ει δυνατόν, Τόμω ε΄).

Εκείνο, λοιπόν, που ο Δαβίδ το είπε σε χρόνο παρελθοντικό, αυτό το λέει εδώ ο μελωδός σε χρόνο παροντικό. Έτσι λέει, *εγώ Κύριε, κράζω σε σένα, εν τω θλίβεσθαί με*, δηλαδή, στον καιρό της θλίψης μου. Γι' αυτό, εύχομαι κάποτε να ακούσεις τις οδύνες μου, δηλαδή, τους πόνους και τους αναστεναγμούς της καρδιάς μου. Διότι, εδώ η προστακτική «*εισάκουσον*» έχει την έννοια της ευκτικής, δηλαδή, «*είθε να με ακούσεις*», όπως και το «*Κύριε ελέησον*», αντί του «*είθε να με ελεήσεις*». Και όλα αυτά βέβαια, επειδή δεν επιτρέπεται σε κανέναν να διατάζει τον Θεό, για να κάνει κάτι, αλλά να τον παρακαλάει με θερμή προσευχή, ώστε να δεχτεί τη βοήθειά του και την συμπαράστασή του. Έτσι και ο βαθυστόχαστος **Ευστάθιος** είπε ότι, όσα υποκείμενα μικρότερα παρακαλούν τα μεγαλύτερα για κάποια χάρη, πρέπει να παρακαλούν με λόγια παρακλητικά και όχι με προσταγές. Αν δε, χρησιμοποιούν στις παρακλήσεις τους σχήμα προστακτικού λόγου, αυτό εκλαμβάνεται ως ευχετικό.

Δες δε, αγαπητέ, πόσο ωφέλιμη για την ψυχή είναι η θλίψη μέσα στον κόσμο και η λύπη της καρδιάς. Επειδή αυτή, η θλίψη, καθώς συγκεντρώνει τον νου από τα εξωτερικά πράγματα του κόσμου και τον συνθλίβει, όπως δηλώνει και το όνομά της, δηλαδή τον πιέζει δυνατά, όπως και το σωληνάριο σφίγγει το νερό, τον κάνει τον νου να ανεβαίνει στον ουρανό. Γι' αυτό είπε τέλεια ο χρυσός άγιος της Εκκλησίας, φέρνοντας και αυτό το ωραίο παράδειγμα: **«Όπως τα νερά, όσο μεν κυλάνε σε επίπεδο μέρος και απλώνονται σ' αυτό με ευρυχωρία, δεν ανεβαίνουν σε ύψος. Αν όμως τα χέρια των ανδρών που ανοίγουν κανάλια τα στριμώξουν από κάτω και τα πιέσουν, θα βρεθούν σε στενό χώρο και θα εκτοξευθούν ψηλότερα ακόμη και από κάθε βέλος. Έτσι, λοιπόν είναι και η ανθρώπινη διάνοια` όσο απολαμβάνει τον πολύ και άπραγο χρόνο, σκορπίζεται και χάνεται από τον εαυτό της. Αν όμως κάποια περίσταση της ζωής την πλακώσει, πιέζοντάς την δυνατά και σκληρά, τότε στέλνει προς τον ουρανό τις προσευχές της καθαρές και δυνατές»** (λόγ. ε' περί ακαταλήπτου. Τόμω στ'). Γι' αυτό και οι Αιγύπτιοι είχαν στα ιερογλυφικά τους το σωληνάριο με το νερό και έγραφαν από πάνω: «*στενότητα υψούται*».

Λοιπόν, από εδώ ο ίδιος ο **Δαβίδ**, θέλοντας να κάνει φανερό το κέρδος και την πλάτυνση που γεννιέται στην καρδιά από τη θλίψη, έλεγε αλλού: «*Κύριε, έν θλίψει έπλάτυνάς με*» (Ψαλμ. 4, 1). Και ο **Ησαΐας**: «*Κύριε, έν θλίψει έμνήσθην σου*» (Ησ. 26, 16). Διότι, η θλίψη του κόσμου αυτού, μαζί με την λύπη της καρδιάς, είναι σαν ένα στήριγμα, που υποβαστάζει την καρδιά και σαν αναβαθμίδα και σκαλοπάτι, που οδηγεί στον πλατυσμό και στην αιώνια χαρά. Όπως και το αντίθετο, **η χαρά αυτού του κόσμου είναι η στέρηση εκείνης της ουράνιας χαράς**. Καθόσον, όσο ο άνθρωπος πλατύνεται και χαίρεται με τα παρόντα γήινα πράγματα, τόσο στενοχωρείται και χάνει από το πλάτος των ουρανίων πραγμάτων και δεν ξέρει ο ταλαίπωρος, πως όλος αυτός ο μέγας κόσμος με όλο του το πλάτος, συγκρινόμενος με το άπειρο πλάτος του Θεού, είναι μικρός και πολύ στενάχωρος. Αντιθέτως δε, όσο ο άνθρωπος θλίβεται και λυπάται στον παρόντα κόσμο, τόσο ξεπερνάει με το νου το

μικρό αυτό πλάτος του κόσμου. Και ξεπερνώντας το ύψος του ουρανού, τελειώνει σε ένα πλάτος ευρύχωρο και αμέτρητο. Οπότε, βρισκόμενος εκεί, χαίρεται και αναπαύεται στην γλυκύτερη θεωρία του Θεού. Και πριν ακόμη φτάσει στο θάνατο και στη διάλυση του σώματος, ζει μια ζωή μακάρια και τελείως ευτυχισμένη. Γι' αυτό και ο Κύριος θέλοντας να φανερώσει αυτό, έλεγε: «*ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον*» (Ιωάν. 16, 33) και ο Προφήτης **Αββακούμ** θέλοντας να φανερώσει την ανακούφιση που ακολουθεί μετά από μια θλίψη, έψαλλε στην ωδή του: «*ἀναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου*» (Αβ. 3,15).

Αλλά και συ, αδελφέ, που διαβάζεις ή ψάλλεις ή ακούς αυτόν τον Αναβαθμό, όταν τύχει να σε καταλάβει κάποια θλίψη, είτε από τους ανθρώπους είτε από τους δαίμονες είτε από αδυναμία της διεφθαρμένης φύσης σου, πρόσεχε καλά και **μη γογγύσεις, ούτε να κατηγορείς τον ένα και τον άλλον**, πως στάθηκαν αίτιοι της θλίψης σου εκείνης, αλλά όλα, τα πάντα, να τα αποδίδεις στις αμαρτίες σου, δηλαδή, **ότι εξαιτίας των αμαρτιών σου παραχώρησε ο Θεός να δοκιμάσεις εκείνη τη θλίψη, σαν κανόνα για τις αμαρτίες σου**. Να ευχαριστείς δε τον Θεό, λέγοντας μαζί με τον **θείο Χρυσόστομο**: «**Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν**» (Επιστολή ια΄ προς Ολυμπιάδα) ` δηλαδή, ας είναι δοξασμένο το όνομα του Θεού για την θλίψη αυτή και για όλες τις άλλες, όσες κι αν θέλει Εκείνος να έλθουν ακόμη. Αν ευχαριστείς έτσι τον Θεό, αγαπητέ, να ξέρεις πως η **θλίψη θα σου φέρει πολύ μεγάλα κέρδη**, όπως και στους Ιουδαίους που αιχμαλωτίστηκαν, έφερε τέτοια μεγάλα κέρδη και ωφέλειες η θλίψη εκείνη.

Ποια δε είναι τα κέρδη που πρόκειται να σου προσφέρει η θλίψη; Άκου πώς τα επιβεβαιώνει η χρυσή γραφίδα του **Ιωάννη**, ο οποίος γράφει ότι είναι, το να εισακούεται η προσευχή σου και το να βρίσκεις έτοιμη τη φιλανθρωπία του Θεού: «*Είδες το κέρδος της θλίψης; Είδες την ετοιμότητα της φιλανθρωπίας του Θεού; Το μεν κέρδος της θλίψης ήταν το ότι, οδήγησε τους αιχμαλώτους Ιουδαίους στην καθαρή προσευχή. Η δε ετοιμότητα της φιλανθρωπίας του Θεού ότι, μόλις αυτοί τον παρακάλεσαν, αμέσως έσκυψε και τους άκουσε, όπως και στην Αίγυπτο*». «*ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς*» (Πρ. 7,34) ` «*και συ λοιπόν, αγαπητέ, όταν βρεθείς σε καιρό θλίψεως, μη απογοητεύεσαι, αλλά μάλλον τότε σήκω επάνω. Διότι, τότε και η προσευχή σου θα είναι καθαρότερη και η ευλογία από τον Θεό μεγαλύτερη*». Συμπεραίνει δε και ο θείος **Κύριλλος Αλεξανδρείας**, πως **οι θλίψεις είναι όπλο των δικαίων** και τους επιφέρουν την ποθητή ευημερία στη ζωή: «*Άρα, οι θλίψεις είναι τα όπλα των δικαίων, που τους ετοιμάζουν για την καλή ζωή, έτσι ώστε, όταν αναφωνούν προς τον Θεό με την προσευχή, να εισακούονται*». Είπε δε και ο **όσιος Νικήτας ο Στηθάτος, ο μαθητής του αγίου Συμεών του νέου θεολόγου**, στη χειρόγραφη ερμηνεία του για τους Αναβαθμούς: «*Δες, πώς η προσευχή, που αναπέμπεται στον Θεό με δάκρυα και πόνο ψυχής, εισακούεται*. «*Πρός Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με, φησίν, ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου*» (Ψαλμ. 119, 1).

Πρόσεξε δε, πώς η παρούσα ζωή των αγίων είναι γεμάτη από πόνους και θλίψεις και πως οι θλίψεις αυτές προέρχονται και από τους ανθρώπους και από τους δαίμονες».

Με συντομία δε, έτσι εξηγείται ο Αναβαθμός αυτός. Ω, Κύριε, εγώ κράζω, δηλαδή, σου φωνάζω με δυνατή φωνή. Τι σου φωνάζω; Πως, όταν θλίβομαι και στεναχωριέμαι από κάποια ανάγκη, τότε άκουσε τις οδύνες μου, δηλαδή, τους πόνους και τις σπαρακτικές φωνές της καρδιάς μου.

(1) Θα μπορούσε δε κάποιος να σταθεί με την απορία, γιατί ο Θεός άφησε τους Ιουδαίους αιχμαλώτους στη Βαβυλώνα και πέρασαν θλίψεις εβδομήντα χρόνων, **άλλους δε τους αφήνει να θλίβονται με διάφορους πειρασμούς για λιγότερο χρόνο και άλλους για περισσότερο;** Σ` αυτό απαντάει ο **Χρυσορρήμονας άγιος: α`)** διότι γίνεται για περισσότερη δική μας ωφέλεια, μέχρις ότου καθαριστούμε με τους πειρασμούς και τις θλίψεις **β`)** διότι όταν ο Θεός επιτρέπει να μας έρχονται οι πειρασμοί, αυτός ξέρει και πότε θα μας τους πάρει και **γ`)** ότι εμείς πρέπει να προσευχόμαστε και να ζούμε στην ευλάβεια και στην αρετή και ο Θεός ξέρει πότε θα δώσει τέλος στους πειρασμούς και λέει ως εξής: **«Ο Θεός είναι δυνατός και μπορεί να δώσει τέλος σήμερα σε όλα στα κακά, αλλά μέχρι να δει πως εμείς έχουμε καθαριστεί, μέχρι να δει πως πραγματοποιήθηκε σταθερή και αμετακίνητη η μετάνοιά και η επιστροφή μας, δεν δίνει τέλος στην θλίψη.** Διότι και ο χρυσοχόος, μέχρι να δει τον χρυσό να καθαρίζεται πολύ καλά, δεν τον παίρνει από το χωνευτήριο, έτσι και ο Θεός, δεν αφήνει να περάσει αυτό το σύννεφο (της θλίψης και του πειρασμού) μέχρι να μας συμμορφώσει καλά. Και βέβαια, αυτός που επιτρέπει τον πειρασμό, αυτός ξέρει και τον κατάλληλο καιρό, που θα του δώσει τέλος. Έτσι κάνει και ο κιθαριστής` ούτε τεντώνει πολύ τη χορδή, για να μην την σπάσει ούτε τραβάει πέρα από το κανονικό, για να μην αλλοιώσει την μελωδική αρμονία. Το ίδιο κάνει και ο Θεός` **ούτε αφήνει την ψυχή μας σε διαρκή άνεση ούτε την κρατάει σε μακρά θλίψη, αλλά τα κάνει και τα δύο σύμφωνα με τη δική του σοφία . Δεν μας αφήνει μεν να απολαμβάνουμε την συνεχή άνεση, για να μην γίνουμε ραθυμότεροι, δεν μας αφήνει δε πάλι σε συνεχή θλίψη, για να μην απογοητευτούμε και να μην αποκάμουμε και εντέλει, σ` αυτόν παραδίνουμε να ορίσει τον καιρό της απαλλαγής μας από τα δεινά. Εμείς το μόνο που κάνουμε είναι η προσευχή. Εμείς ζούμε με ευλάβεια. Η δική μας δουλειά είναι να μετακινούμαστε προς την αρετή, του δε Θεού έργο είναι να καταργεί τα κακά . Διότι ο Θεός θέλει περισσότερο από σένα να σου σβήσει τη φωτιά αυτήν του πειρασμού, από τον οποίον δοκιμάζεσαι, αλλά περιμένει πρώτα τη σωτηρία σου. Όπως λοιπόν από την άνεση προέρχεται η θλίψη, έτσι και από τη θλίψη πρέπει να περιμένεις την άνεση. Διότι δεν είναι πάντοτε χειμώνας ούτε πάντοτε καλοκαίρι, ούτε πάντοτε κύματα ούτε πάντοτε γαλήνη, ούτε πάντοτε νύχτα ούτε πάντοτε ημέρα. Έτσι ακριβώς, δεν θα υπάρχει πάντα θλίψη, αλλά θα έρθει και η άνεση. Μόνο, **ανκατά****

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

τη διάρκεια της θλίψης ευχαριστούμε ασταμάτητα τον Θεό». (Ανδριάντ. Δ΄).

(Απόδοση στην Νεοελληνική: Σάββας Ηλιάδης, Δάσκαλος, Κιλκίς)